

Notat

Fra: Direktør forskning, innovasjon og utdanning, Erlend B. Smeland
Saksbeh.: Lillian Kramer-Johansen, assisterende forskningsdirektør
Dato: 16.4.2024
Sak: P360 sak 24/01954

Forslag til forskrift om undervisnings- og forskningsstillinger og rekrutteringsstillinger – høringsinnspill fra Oslo universitetssykehus HF

Det vises til høringsnotat fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) om forslag til forskrift om undervisnings- og forskningsstillinger og rekrutteringsstillinger. Forskriften regulerer virksomhet i UH-sektoren, og ikke i helseforetakene. Oslo universitetssykehus (OUS) ønsker likevel å gi innspill til noen forhold som vil kunne påvirke vår virksomhet, som følge av vår funksjon som universitetssykehus og den tette samhandlingen med UH-sektoren. Spesielt gjelder dette følgende:

- Postdoktorstillinger (jf. forslaget § 4-3, omtale i kap. 4.5.6)
- Ekstraervert (jf. omtale i kap. 3.8), dvs. dagens bistillinger/II-stillinger. Jf. også universitets- og høyskoleloven § 7-7.

Postdoktorstillinger (forslaget § 4-3), kap. 4.5.6

Endret formål:

I forslaget endres formålet med stillingskategorien, fra å skulle kvalifisere til en «vitenskapelig toppstilling», til å kvalifisere til «førsteamanuensis». Samtidig skjerpes kravene til kvalifikasjoner for førsteamanuensis (jf. forslaget § 2-5), både knyttet til forskningserfaring ut over eget doktorgradsprosjekt og til utdanningsfaglig kompetanse.

OUS støtter den foreslåtte endringen, men vil understreke at postdoktorer ansatt i OUS normalt ikke vil kunne tilbys utdanningsfaglig kompetanse, slik dette beskrives i § 2-7: «*Med utdanningsfaglig kompetanse menes kunnskap og ferdigheter innen planlegging, gjennomføring, evaluering og utvikling av undervisning og veiledning på universitets- og høyskolenivå, opparbeidet på grunnlag av utdanning eller erfaring*». Mange av våre postdoktorer vil dog ha mulighet for å påta seg slikt ekstraarbeid for UH-sektoren, og mange vil kunne delta i undervisning og veiledning av studenter med praksis sykehuset. Finansieringen av postdoktorstillingen er i de fleste tilfeller ekstern, og med forventning fra finansieringskilden om at dette bare dekker forskningstid.

Åremålsperioden:

Lengden på postdoktorstillingen fremgår ikke av forskriften, siden dette nå er regulert av den nye universitets- og høyskoleloven: «*Åremålsperioden etter første ledd bokstav f og g skal være tre til fire år*». Hvorvidt dette også kan forstås som årsverk, er uklart, og vi vil derfor påpeke behovet for

at dette også kan praktiseres som postdoktor i (minst) 50 prosent stilling i inntil seks år, slik at man kan kombinere klinisk praksis med forskning og dermed opprettholde nødvendige ferdigheter. En slik mulighet vil i mange fag være nødvendig for å bygge opp professorkompetanse og senere være aktuell for en kombinert stilling mellom sykehus og universitet. Siden helseforetak ikke omfattes av forskriften, kan OUS velge å fortsette en slik praksis, men av erfaring vet vi at en for ulik praktisering av postdoktorstillingen med universitetene kan gi problemer for både ledere, som da opererer med to ulike regelverk hvis de har både universitets- og sykehusansatte postdoktorer, og fagforeningers forståelse av forskjeller i regelverket mellom sektorene. Det er derfor ønskelig at tidsangivelsen for åremålsperioden kan forstås som sum av hele årsverk, og at forskriften og/eller den varslede veilederen presiserer dette.

Når det gjelder ph.d-stipendiater, er det i forskriften presisert at lengden på åremålet kan forstås som årsverk i forbindelse med antall årsverk som skal benyttes til forskning. Høringsnotat s. 49, kap. 4.5.7 stipendiat: «*HK-dir har endret fra «år» til «årsverk» i forslag til ny forskrift, for å klargjøre at det er årsverk som reguleres.*».

Språkkrav

Forslag pålegger UH-sektoren å legge til rette for nødvendig språkopplæring for stipendiater og postdoktorer som ikke kan dokumentere norskferdigheter på nivå A2 ved ansettelse (svensk og dansk likestilt med norsk). Det foreslås at den ansatte skal ha plikt til å gjennomføre en opplæring tilsvarende minst 15 studiepoeng innen utløpet av åremålsperioden.

OUS vil ikke kunne tilby og legge til rette for slik formalisert språkopplæring. I OUS stilles det omfattende krav til dokumenterte skriftlige og muntlige norskkunnskaper hos klinisk helsepersonell som er utenlandske, slik at en sikrer tilstrekkelig kvalitet i kommunikasjonen med kollegaer, pasienten og pårørende.¹ I en del forskningsmiljøer har man utenlandske stipendiater og postdoktorer hvor det ikke tas sikte på videre deltakelse i norsk arbeidsliv, og hvor daglig arbeidsspråk i forskningsgruppene er engelsk. Dette er en viktig del av internasjonalt samarbeid, og det vil ofte ikke være aktuelt med språkopplæring av de som er i Norge midlertidig. Dog hviler det et ekstra stort ansvar på linjeledere og gruppeledere for å sikre at også de som ikke behersker norsk er innforstått med lover og regler som regulerer forskning og forskningsetikk. Det internasjonale perspektivet kommer i høringsnotatet ikke frem som et formål med stillingene, som fokuserer på nasjonale formål for academia, arbeidslivet og samfunnet for øvrig. Vi merker oss at det forventes at norskopplæringen dekkes innenfor institusjonenes gjeldende rammebevilgning.

Oppsummert vedrørende postdoktorstillingen:

- Det er ønskelig at forskriften og/eller veilederen presiserer at tidsangivelsen for åremålsperioden kan forstås som sum av årsverk, slik det er gjort for stipendiater.
- OUS kan ikke følge opp kravene vedrørende språkkurs og til å tilby utdanningsfaglig kompetanse, slik det foreslås å gjelde for UH-sektoren. Språk vil for de fleste bli ivaretatt

¹ Fra retningslinje i OUS: «Det skal dokumenteres gjennomført og bestått Bergenstest, eller norsk 3 høyere nivå, med karakteren C eller bedre før ansettelse ved OUS. For ikke-klinisk personell må leder vurdere hva som er mest hensiktsmessig i egen enhet og driftssituasjon. Det anbefales at den ansatte behersker et av de nordiske språkene.»

gjennom helsesektorens eget behov, men ikke for alle miljøer og for postdoktorer med midlertidig opphold i Norge.

Ekstraerverv

Flere paragrafer i forskriften regulerer forhold om ekstraerverv (dagens bistillinger/II-stillinger). Vi ønsker å kommentere noen av disse.

Om forskjellen mellom ekstraerverv og faste deltidsstillinger på inntil 20 prosent:

Det vanskelig å fortolke om reguleringene og unntakene som omhandler ekstraerverv begrenses til det som er *åremålsstillinger* i inntil 20 prosent, som kan forlenges mange ganger, eller om det også omfatter faste deltidsstillinger i inntil 20 prosent (undervisnings- og forskningsstillinger). Dersom faste deltidsstillinger omfattes av samme regler som faste heltids undervisnings- og forskningsstillinger, bør dette fremgå tydeligere av forskrift eller veileder - altså om det er åremål eller ikke åremål som er avgjørende, eller om det er også er stillingsprosenten. Etter henvendelse til HK-dir om dette, tolker vi det slik at det er åremål/midlertidighet som er avgjørende for om det defineres som et ekstraerverv.

Unntak fra språkkrav og utdanningsfaglig kompetanse for ekstraerverv:

Forslaget § 2-8, 4. ledd:

«Ansatte etter regelen om ekstraerverv etter universitets- og høyskoleloven § 7-7 kan unntas fra kravet om utdanningsfaglig kompetanse og krav til norskferdigheter på minimum nivå B2.»

I kapittel 4.3.13 s. 28 skriver direktoratet:

«Ekstraerverv er en inntil 20 prosent åremålsstilling. Det er lite hensiktsmessig at ansatte i en deltidsstilling på inntil 20 prosent skal bruke arbeidstiden til å opparbeide seg utdanningsfaglig eller språklig kompetanse. Mange som ansettes i ekstraerverv, vil ha hovedstilling ved en annen utdanningsinstitusjon, og dermed allerede oppfylle kravene. De andre kvalifikasjonskravene for stillingskategoriene må imidlertid være innfridd ved ansettelse.»

Denne muligheten for unntak støttes ikke. Utdanning av leger ved de medisinske fakulteter forestås i stor grad av personer med ekstraerverv (dagens bistillinger/II-stillinger), hvorav de fleste med hovedstilling i et helseforetak/sykehus. Det bør stilles like strenge krav til utdanningsfaglig og språklig kompetanse til disse som til øvrige undervisnings- og forskningsstillinger, med samme maksimale tid for norskkompetanse på nivå B2 (to år) og samme maksimale tidsramme for unntak (tre år). Selv om institusjonene kan velge å stille slike krav selv, bør det ikke åpnes for unntak. Alle som underviser medisinstudenter og andre helsefaglige profesjoner må underlegges samme språkkrav. Forskriften kan alternativt presisere at unntaket ikke gjelder for helse- og sosialfag.

Vi støtter ellers at institusjonene bør vurdere om det er hensiktsmessig å regulere konsekvensene av ikke oppnådd kompetanse i arbeidsavtalen (s. 28).

Sakkyndige komiteer:

I forslaget § 3-2, om bruk av sakkyndige komiteer, foreslås at kravet kan avvikes for ekstraerverv.

§ 3-2, 4. ledd: «Institusjonene kan ansette i undervisnings- og forskningsstillinger etter særregelen om ekstraervert etter universitets- og høyskoleloven § 7-7 uten vurdering fra sakkyndig komité.»

Dette unntaket begrunnes som følger (s. 32): «Den som ansettes i ekstraervert vil ofte ha hovedstilling ved en annen institusjon, og allerede ha vært igjennom en form for vurdering ved egen institusjon. HK-dir anser det som mulig å gjøre en forenklet vurdering av om kravene for stillingskategorien er innfridd eller om det skal gis unntak for krav til språkkompetanse og utdanningsfaglig kompetanse. Det er også mindre risiko forbundet med feilvurdering, siden det er tidsavgrensede deltidsstillinger».

Begrunnelsen tar som utgangspunkt at hovedstillingen ofte er ved en annen UH-institusjon, og at risikoen er mindre for ekstraervert siden denne stillingen har begrenset varighet. Vi vil understreke at dette ikke er tilfelle for dagens bistillinger innen medisin og helsefag. Hovedstillingen er normalt i sykehus, og bistillingene/ekstraervertene er enten reelt tidsavgrensede (åremål som forlenges flere ganger) eller formelt tidsavgrensede (både hovedstilling og bistillingen er faste ansettelse). Det bør derfor være sterkere føringer for bruk av sakkyndige komiteer også for ekstraervert.

Adgang til å søke opprykk:

Forslaget § 3-4 Adgang til å søke opprykk, viderefører dagens praksis med at det ikke kan søkes opprykk for ansatte i ekstraervert. Det begrunnes med at (s. 37): «Det vil ikke være god bruk av ressurser å pålegge institusjonen å behandle opprykkssøknader fra ansatte i ekstraervert». OUS mener det bør være adgang for den enkelte institusjon i UH-sektor å vurdere om det skal gis adgang til å søke opprykk også for ansatte i ekstraervert. Det er for øvrig svært positivt at det nå åpnes for at ansatte i faste deltidsstillinger som førsteamanuensis nå kan søke opprykk og at dette ikke lenger begrenses til stillinger på minst 50 prosent.

Argumentasjonen om at det er ressurskrevende å behandle opprykkssøknader fra ansatte i ekstraervert oppfatter vi ikke som et sterkt argument. I praksis vil det i dag være slik at en del ansatte i ekstraervert sier opp sine stillinger som førsteamanuensis, for deretter å vente på at institusjonen skal lyse ut stillingen på nytt, hvorpå hen deretter kan søke på sin tidligere stilling om igjen og bli vurdert på nytt. Dette tror vi er minst like ressurskrevende, og medfører en full ansettelsesprosess som involverer nye søkere, komitearbeid osv. Dette gjør også stillingene som førsteamanuensis mindre attraktive som ekstraervert. Det kan i sin tur få som konsekvens en svekket rekruttering til akademiske stillinger og mangel på undervisningsressurser i noen fag.

Oppsummert om ekstraervert (bistillinger/II-stillinger):

- OUS støtter ikke at det gis mulighet for å unnta ansatte i ekstraervert for språkkrav og utdanningsfaglig kompetanse. Subsidiært foreslås at det tilføyes at dette ikke gjelder innen helse- og sosialfag, hvor norskferdigheter er kritisk viktig.
- OUS støtter ikke at krav om bruk av sakkyndige komiteer kan fravikes for ekstraervert – disse bør bedømmes på samme måte som øvrige undervisnings- og forskningsstillinger
- OUS støtter ikke at dagens ordning videreføres med at ansatte i ekstraervert ikke kan søke opprykk. Dette bør det være opp til det enkelte universitet/høyskole å avgjøre muligheten for.